

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

35 De rerum diuisione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

se est, vt nolit eam possidere, & eo animo ab ea digrediatur. Rem mobilem delinuit quis possidere, si nolit eam possidere, & ea voluntate abiciat illam. Vnde in l. Peregre ff. de Acquirend. poss. §. Quibus explicatis, Papinianus ait: [Quibus explicatis, cum de amittenda possessione queritur, multum interesse dicam, per nosmetipsos, an per alios possideremus. Nam eius quidem, quod corpore nostro retinetur, possessionem amitti, vel animo, vel etiam corpore: Si modo eo animo inde digressi fuerimus, ne possideremus: Eius vero, quod serui, vel etiam coloni corpore possideretur, non aliter amitti possessionem, quam si eam alius ingressus fuisset: eamque amitti nobis quoque ignorantibus. Illa quoque amittende possessionis separatio est. Nam salus hybernos, & astiuos, quorum possessio retinetur animo solo. Licet neque seruum, neque colonum ibi habeamus.] Et in l. Quamuis. 2. ff. Eod. Tit. idem Papinianus, sic habet: [Quamuis salus proposito possidendi fuerit alius ingressus, ingressus tamen, tamdiu priorem possidere dictum est, quamdiu possessionem ab alio occupatum ignoraret. Vt enim eodem modo vinculum obligationis soluitur, quo queri assolent, ita non debet ignoranti tolli possessio, que solo animo retinetur.]

Tertio queritur, quando amittamus possessionem animalium, & ceterarum rerum se mouentium? Respondeo ex Paulo in l. Possideri. §. Nerua. ff. Eod. Tit. excepto homine, res mobiles, aut se mouentes, quatenus sub custodia nostra sint, eatenus possideri, id est, quatenus, si velimus, earum naturalem possessionem nancisci possumus. Nam pecus simul atque abstraherit, aut vas ita excludit, vt non inueniatur, protinus definire à nobis possideri, licet à nullo possideatur, dissimiliter, atque si sub custodia mea sit, sed tantum cesset interim diligens inquisitio. Et in §. Item feras subijcit. [Item feras bestias, quas in vinaris includimus, & pisces, quos in piscina collegerimus, à nobis possideri. sed eos pisces, qui in stagno sunt: aut feras, quæ in syluis circumseptis eugantur, à nobis non possideri: quoniam relictae sunt in libertate naturali. Alioqui etiam si quis syluam ement, videri eum omnes feras possidere, quod falsum est. Aues autem possidemus, quas inclusas habemus, aut si quæ mansuetæ factæ, custodiæ nostræ subiectæ sunt. Quidam autem recte putant, columbas quoque, quæ ab aedificijs nostris euolant, item apes, quæ ex alueis nostris euolant, & secundum consuetudinem redeunt, à nobis possideri.] Et in l. Si rem. ff. eod. Tit. idem Paulus ait. [Rerum mobilium neglecta atque omissa custodia, quæ minus eas nemo alius inuaserit, veteris possessionis damnium afferre consuevit.] & paulo inferius. [Igitur earum rerum quidæ, quæ ratione, vel animo carent, consistunt amittitur possessio: hominis autem retinetur: si reuertendi animum habet, quia potest homo proposito redeundi, Domino possessionem sui conseruare. Et in l. Possideri. §. [Si seruus, quem possidebam pro libero se gerere, vt fecit Spartacus, nec iudicium liberale pati paratus sit, non videbitur à Domino possideri, cui se aduersarium preparat. Sed hoc ita verum est, si diu in libertate moratur.] Et Glossa ibi exponit (*Diu*) hoc est decennio inter presentes, & viginti annis inter absentes. Serui quoque fugiuu si ab alio possideantur, possessio amittitur. l. Per eum. ff. eod. Tit. dicitur: [Per seruum in fuga agentem, si neque ab alio possideatur, neque se liberum esse credat, possessio nobis acquiritur.]

De Rerum Diuisione.

CAPVT XXXV.

EXPLICATA quantum potui breuiter, & clarè, ratione domini, proprietatis, vtilitatis, & possessionis, sequitur, vt diuisionem rerum, quæ in illis variæ sunt, recto ordine tradamus. Extat titulus in iure ciuili *De Rerum Diuisione*, qui est octauus in libro *Digestorum*, & primus in *Institutionibus Iustiniani libro secundo*.

Primo queritur, Quo modo res diuidantur? Res primo diuidantur: Aut enim sunt corporales, quæ sua natura tangi queunt, vt fundus, homo, vestis, aurum, argentum, & similes res: Aut sunt incorporales, quæ sua natura tangi non possunt; qualia sunt, quæ in iure consistunt, vt hereditas, vtilitatis, actiones, obligationes, seruitutes l. i. ff. de Rerum diuis.

Secundo diuidantur, Aut enim sunt Diuini iuris, aut Humani. l. i. ff. de Rerum diuis. Diuini iuris sunt, res sacre, religiose, sanctæ, & quæ nullus hominum in bonis sunt, sed Dei esse dicuntur, quia diuinis vtilibus deputatæ. Quæ vero sunt humani iuris, plerumque sunt in bonis alienis hominis, & quantum aliquando in nullis bonis sunt, possunt tamen esse: at quæ diuini iuris sunt, ea nec in alicuius hominis bonis sunt, nec possunt esse: vt colligitur ex l. i. ff. de Rerum diuis. §. ex Instit. de Rerum diuis. Nullius autem.

Res, quæ diuini iuris sunt, secundum ius ciuile aut sunt sacre, aut religiose, aut sanctæ. Sacre res apud Romanos olim habebantur, quæ publica auctoritate, videlicet Principis, aut Populi, per Pontifices consecrabantur; cuiusmodi erant apud Gentes, templa, seu delubra, hisque consecrata nemora, aut montes, aut luci.

Nunc verò apud Christianos nullus locus sacer habetur, nisi auctoritate Episcopi ad diuina destinatus. Talia sunt Cœmeteria, Oratoria, Hospitales domus, ades sacre, siue templa. Vnde nullus Ecclesiasticæ immunitate gaudet, nisi Episcopi auctoritate sit sacro vtili addictus, ac inaneptus: Ecclesiastica autem immunitas in eo consistit, vt locus sacer vendi, atque in vtilis profanos conuerti non possit: item vt in eo diuina exerceantur: demum vt qui eum in locum confugiunt, sint ab omni iudice profano, & seculari tuti, & securi.

Secundo queritur, Quot, & quæ requirantur, vt locus sacer habeatur? Respondeo, loca sacra apud Christianos dupliciter dici: alia enim sunt, quæ tantum Episcopali benedictione sacrantur, hoc est, quibusdam tantum precibus solemnibus ritu per Episcopum adhibitis. Alia verò dicuntur loca consecrata: quia non solum precibus, & ceremonijs ad vtilis sacros deputantur, sed etiam vntione cum oleo sancto: altaria, & templa, siue Ecclesia non solum benedictione pontificia, sed & consecratione sacra. Cœmeteria, quæ Christianorum sepulchris destinantur sacra habentur ex sola pontificia benedictione, non enim consecrantur, & ideo non sunt in bonis alienis. cap. Ratio de preben. §. l. In tantum ff. de Rerum diuis.

Tertio queritur, Quid requiratur, vt hospitalis domus, vel oratorium pro loco sacro habeatur? Respondeo, requiritur vt Episcopi auctoritate constituantur. cap. Ad hac, de Relig. domib. vnde hospitalis domus ad pauperes, & infirmos excipiendos, sine altari, Cœmeterio, vel alio iure Episcopali fundari, & construi non potest per laicos absque vlla Episcopi licentia, Innoc. cap. Ad hac supra citato, Gloil. in c. Quadam. 18. quæst. 2. & in Clem. Quia corrigi, de Relig. domib. Oratorium itidem, quod conuuluit vt ibi Deum oremus, nisi fuerit Episcopi auctoritate constitutum, sacer locus non habetur: vnde in eo Missæ sacrificium fieri non potest. cap. Vnicuique. §. cap. Clericos de Conse. Dist. 2. Hostien. & Ioan. Andreas. c. ult. de consecr. Hinc in eo oratorio erigi non potest, quod vocant, campanile areum habens campanam, c. Patentibus, de Priuil. ex quo fit, vt tale oratorium ad vtilis possit profanos conuerti, quia sacer locus non est.

Quarto queritur, Quomodo hospitalis domus, vel oratorium cognosci queat, vtum sacer locus sit, quando dubij sumus, an sit Episcopi auctoritate constitutus? Respondeo, id cognosci ex circumstantijs, v. g. si hospitalis domus per laicos absque Episcopi consensu gubernetur, nec habeat cœmeterium sepulchris mortuorum deputatum, nec campanile, locus profanus est. Item si ex bonis eius collectæ laicorum communitati soluantur. Præterea oratorium, si per laicos regi soleat, & campanile non habeat, seu campanam aream super tectum, sacer locus non est. At verò si hospitalis domus campanile habeat, vel aream cam-

panam

panam super tectum, quod pulsatur ad Missarum sacrificia, & diuina petenda, locus sacer haberi debet. Item si per clericos administrari consueverit, vel per laicos, sed non nisi Episcopi consensu requisito, tum etiam si habuerit ceterum. Idem iuris est de oratorio. *Archidiacon. cap. Nemo consec. Dist. 1.* In dubio tamen censetur sacer locus, ut notat Siluester verbi Hospitalis, *mem. 22. quæst. 9.*

Quinto quaeritur, An sit censendus locus sacer is, in quo est necinarum, & oblationum receptio, & fons baptismalis? Respondeo cum Hostiensis, & Ioanne Andrea in *cap. Quia nonnulli, de Cleric. non resid.* & Glossa in *Clem. Quia contingit de Religios. domib.* ex his Ecclesiam non censeri parochialem, quia possunt hæc conuenire alicui Capellæ, vel Ecclesiæ consensu Episcopi, at vero locum sacrum ex his argui.

Sexto quaeritur, Quid dicendum, quando plures ad sunt circumstantiæ, An locus debeat haberi tanquam sacer, non tanquam profanus ex pluribus circumstantiis, an verò ex paucioribus? Respondeo cum Archidiacono in *loco supra allegato.* Quando plures ad sunt circumstantiæ tam ex vna parte, quam ex altera, esse iudicandum ex pluribus: quando verò circumstantiæ sunt pæres, est ex grauioribus iudicandum. Vnde hospitalis domus, non eo ipso locus profanus censetur, quo campanile non habeat supra tectum, vel quod vocetur nomine alicuius laici, & non alicuius, qui sit in sanctorum numerum relatus, vel quod per laicos consecratur, vel administratur, si reuera per clericos auctoritate Episcopi spiritualia gubernentur, & quotidie Missarum sacrificia celebrentur, aut si cimiterium, vel campanile ad diuina habeat.

Septimo quaeritur, Quæ res apud Romanos iure civili erant sacræ? Respondeo illas, quas quisque sua, & primata auctoritate pijs vrbibus dedicabat, vt si sepulchrum conderet. *l. 2. de Religios. Et sumpt. fune. Et Instit. de Rerum diuisi. Rel. giosum locum.* At vero apud Christianos reig. osus locus non habetur, nisi fuerit Episcopi auctoritate constitutus, *cap. Abolens, de sepulch.* Vnde apud nos Religiosæ domus eadem sunt quæ sacræ, vt constat ex iure canonico. *Tit. de Religios. domib.* Veteres id quod propter sanctitatem aliquam remouit, ac sepositum erat a nobis, religiosum vocabant, quasi sanctitate quadam venerandum: quemadmodum Cicero contra Verrem, religiosa delubra vocat, quod maiestas, ac venerationis sint plena: & apud Romanos lege Decemvitali, non licuit aliter quam extra ciuitatem mortuum sepelire. In vrbe enim locote publico sepulchrum condere. *l. 2. Tabulis,* alijsque legibus veritum fuit. Ille quoque locus apud eosdem religiosus fiebat, vbi cremandum esset corpus, & in iura terra gleba; nõ autem totus, qui sepulture destinatus esset, locus religiosus reddebatur, sed quatenus corpus humanum erat. *l. 1. Sepulchrum. ff. de Religios. Et sumpt. fune.*

Octauo quaeritur, Quæ res sacræ dicantur in iure communi? Sanctæ res in iure civili dicuntur, quæ ab iniurijs hominum defenduntur, & munitæ sunt. *l. Sanctum est. ff. de Rerum diuisi. Et Instit. de Rerum diuisi. Sancta.* Vnde apud Romanos portæ Vrbs, & muri ciuitatis sancti habebantur, quia sanctione quadam, & præcepto legali roborabantur ne violarentur. Adeo, vt portas Vrbs rumpens, vel scalis admotis, vel alia quavis ratione muros transcendens, capitali poena plecteretur. *l. Vlt. ff. De Rerum diuisi.* Sic & legati sancti habebantur, quia sacrilegium erat legatos iniuria afficere. *l. Si quis legatum. ff. de legat.* Et ex leges quibus poena constituitur aduersus eos qui contra fecerint, propriæ sanctiones vocantur, quasi ita munitæ sint auctoritate publica, vt violari non possint.

Nono quaeritur, Quo modo diuidantur, quæ humani iuris sunt? Res humani iuris, primò aut sunt publicæ, aut priuatæ, aut nullius. *l. 2. ff. de Rer. diuisi.*

Publicæ res aut sunt communes hominum, aut sunt vniuersitatis. *l. 1. de Rerum diuisi. Et l. Sacra loca. ff. De Rer. diuisi.* Communes sunt omnium naturali iure, atque aqua profiuens, mare, & littora maris: nemo enim ad litus maris accedere pro-

hibetur, dum tamen à villis, seu casis, vbi retia siccantur, fructusque reponuntur, & à munimentis, & à ædificijs abstineat: flumina item omnia, & portus, communia sunt, ideoque ius piscandi omnibus commune est in portibus, & fluminibus. *Instit. de Rer. diuisi. Flumina.* Riparium quoque vñus publicus est, & communis: Ita nauis eo appellere, funes arboribus ibi nauis religare, onus aliquod in his reponere, cuiuslibet liberum est, sicut per ipsum flumen nauigare, quamuis proprietates earum arborum illorum sit, quorum prædijs herent, ac proinde ipsarum arborum fructus, eorundem sunt, quorum sunt, & prædia. Vniuersitatis res sunt, non singulorum; quæ in ciuitatibus sunt, theatra, stadia, & quidquid ad ornatum, honorem, decoremque ciuitatis pertinet, vt si quid ad ludos scenicos & spectacula publica relicta sit. Sunt etiam vniuersitatis aurifodinae, vel argentifodinae, vel salinae alicuius ciuitatis. Publica item vectigalia; Vectigalium autem est, quod pro rebus in ciuitatem inuectis, vel euectis soluitur, & erat octaua pars. *l. Ex præstatione. C. de Vectigal.* Sunt etiam fundi vectigales, & peculia seruatorum, & ciuitatum.

Singulorum verò sunt, quæ varijs ex causis singulis sunt acquirunt.

De Seruitutibus Realibus.

CAPIT. XXXVI.

ETIAMVS de vñusu, Vñu, & Habitatione: quæ dicuntur seruitutes personarum. *l. 1. ff. de Seruitutibus.* quia debentur personis, quamuis ex rebus. Consequens est, vt tractemus de seruitutibus rerum, quæ debentur rebus, non personis, quales sunt seruitutes vrbianorum, vel rusticorum, prædiorum. *l. 2. ff. de seruitutibus.* de quibus agitur in toto libro octauo Digestorum, per sex titulos.

Primo quaeritur, Quot sint genera seruitutum realium? Respondeo, duo genera esse: Aut enim sunt seruitutes, quæ consistunt in solo, aut in superficie. *l. Seruitutes. ff. de Seruitutibus.* Seruitutes soli dicuntur rustice, siue rusticorum prædiorum. Seruitutes superficiei dicuntur vrbanae, siue prædiorum vrbianorum. *l. Seruitutes quæ. ff. de Seruitutibus. vrbana prædio.* Vrbianum prædium materia iacet, nõ solum. *l. Vrbianum prædium. ff. de Verbo. signific. Et l. Si prædium. C. de Prædijs minoribus.* Vrbana igitur prædia, sunt ædificia causa habitandi constructa, siue in vicis, vel vno loco extra vrbem; siue in vrbe sint sita. *l. Vrbana prædia. ff. de Verbo. signific.* Dicuntur Vrbana prædia stabula conuincta ædificijs ad habitandum constructis: nam si conuincta nõ sint, cum rusticis prædijs recententur. Vrbana igitur seruitutes sunt, quæ vrbanis ædificijs adhaerent. *l. 1. ff. Prædiorum. ff. Communia prædiorum.* hoc est, quæ debentur prædijs vrbanis, siue ab vrbano, siue a rustico prædio. Rusticæ seruitutes sunt, quæ inherant rusticis prædijs, hoc est, quæ debentur prædijs rusticis, siue ab vrbano, siue a rustico prædio. *l. 2. ff. Communia prædio.* Omnes itidem seruitutes rustice in affirmatiuis consistunt, vt via, iter, actus, aqua ductus. *l. 1. ff. de Seruitutibus vrbana præd.* Vrbanae seruitutes in affirmatiuis, vel negatiuis consistunt, vt ius altius tollendi ædificium, vel non tollendi, stillicidium auertendi, vel non auertendi. *Glossa in l. 1. ff. de Seruitutibus. vrbana præd.*

Secundo quaeritur, Quot sint seruitutes vrbanae? Respondeo, sex, vel septem, videlicet, quæ sequuntur: seruitus oneris ferendi, tigni immittendi, stillicidium, vel flumen auertendi, vel non auertendi: ius altius tollendi ædificium, vel non tollendi: ius efficiendi luminibus, vel aspectui alicuius, seruitus proieciendi, vel eieciendi aquam, vel quisquilias in aream, vel hortum vicinam.

Tertio quaeritur, Quæ nam sint rusticæ seruitutes? Respondeo, eas esse, quæ sequuntur: iter, actus, via, aqueductus, aque haustus, appulsus pecoris ad aquam, ius piscandi pecudes, calcis coquenda, creta, vel arena fodienda. *l. 1. ff. de Seruit. rusticæ præd.*

Quarto